

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ**

**МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМДА КОМПЕТЕНЦИЯВИЙ
ЁНДАШУВЛАР : ИСТИҚБОЛЛАР, МУАММОЛАР
ВА ЕЧИМЛАР**

(Республика масофавий илмий-амалий анжумани)

БУХОРО, 2020 йил, 3-ноябрь

“Мақтабгача таълимда компетенциявий ёндашувлар: истиқболлар, муаммолар ва ечимлар” мавзусидаги Республика илмий-амалий анжумани илмий моқола ва тезислар тўплами (2020-йил, 3-ноябрь).

Бухоро: 2020 йил.

Бош муҳаррир:

Педагогика фанлари номзоди, доцент Г.А.Камилова

Тақризчилар:

Авезов С.С. – ф.ф.н, доц.

Тўхсанов Қ.Р. – ф.ф.н, доц.

Тўпловчи ва нашрга тайёрловчи:

М.Б.Шарипова – Мақтабгача таълим кафедраси ўқитувчиси

Н.Н.Ҳамроева - Мақтабгача таълим кафедраси ўқитувчиси

Ушбу Республика масофавий илмий-амалий анжуманининг илмий мақола ва тезислари тўпламида Ўзбекистон Республикасининг “Мақтабгача таълим ва тарбия тўғрисида”ги Қонуни, “Ўзбекистон Республикасида илк ва мактабгача ёшдаги болалар ривожланишига қўйиладиган Давлат талаблари”, “Илк қадам” Давлат ўқув дастури, шунингдек, мактабгача таълим тизимини ривожлантириш борасидаги ислохотларда белгиланган, соҳада амалга оширилаётган ишларни таҳлил қилиш ва бу борадаги тақлифларни ишлаб чиқиш бўйича илмий, амалий ва услубий тавсиялар ишлаб чиқилган.

Мазкур тўпламга киритилган мақолалар ва тезисларнинг мазмуни, статистик маълумотлар ҳамда билдирилган фикр ва мулоҳазаларга муаллифларнинг ўзлари масъулдирлар.

Бухоро - 2020 йил, 3-ноябрь

karton, ip, arqon, tashlandiq materiallar, gugurt qutilari, konfet, atir qutichalari, ipdan bo'shagan g'altaklar va hokazolar zarur. Guruh xonasidagi tabiat burchagida, MTM hovlisidagi polizda, gulzorda ishlash uchun belkurak, xaskash, supurgi, kichkina zambilchalar, chelakchalar, leyka, savatchalar kerak bo'ladi. Barcha buyum ishlatib bo'lingandan keyin tozalab joyiga qo'yiladi.

Bolalarga to'g'ri mehnat tarbiyasi berishda kattalarning bir-biri bilan o'zaro do'stona munosabat bilan hamkorlikda ishlashlari ijobiy natija beradi.

Mehnat tarbiyasi masalalari MTMning yillik rejasida aks ettiriladi va tarbiyachilarga mehnat tarbiyasini to'g'ri rejalashtirish va amalga oshirilishida yordam beradi.

MTMda mehnat tarbiyasini to'g'ri tashkil etish va unga rahbarlik qilish yosh avlodni har tomonlama tarbiyalash vazifalarini amalga oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Hasanboyev J. va boshqalar. Pedagogika. (Pedagogika nazariyasi va tarixi). (darslik). T.: 2011.
2. Hoshimov K. Pedagogika tarixi. (darslik). A.Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy k/si,2002.
3. Po'latova R.M. Maxsus pedagogika. Oligofrenopedagogika. (darslik). T.: G'.G'ulom nomidagi tabaa uyi. 2005. 224 bet.
4. Rahmonqulova N., Matnazarova O'.Pedagogika nazariyasi va tarixi (o'quv qo'llanma). T.: "O'zbekiston Respublikasi faylasuflari milliy jamg'armasi". 2010.
5. Yusupova.P. Maktabgacha pedagogika Toshkent "O'qituvchi" 1993 yil

BOLALARNI TABIAT BILAN TANISHTIRISHNING SHART-SHAROITLARI

BuxDU o'qituvchisi L.Ch.Rajabova,

BuxDU talabasi E.Sanoyeva.

Annotatsiya. Ushbu maqolada MTT larda bolalarni tabiat bilan tanishtirishning shart sharoitlari, guruhlarda tabiat burchagini tashkil qilish metodlari bayon etilgan.

Аннотация. В статье описаны условия знакомства детей с природой в ДОУ, способы организации уголка природы в группах.

Annotation. The article describes the conditions for acquaintance of children with nature in preschool educational institutions, ways of organizing a corner of nature in groups.

Tayanch so'zlar: tabiat, jonli tabiat, jonsiz tabiat, o'simliklar, hayvonot olami, kichik guruh, o'rta guruh, katta guruh, tayyorlov guruh, tabiat burchagi.

Ключевые слова: природа, живая природа, неодушевленная природа, Флора, Фауна, малая группа, средняя группа, большая группа, подготовительная группа, уголок природы

Keywords: nature, wildlife, inanimate nature, flora, fauna, small group, medium group, large group, preparatory group, nature corner

Bolalar bog'chasida bolalarni tabiat bilan tanishtirish u bilan doimo bevosita munosabatda bo'lishni talab qiladi. Buni ta'minlovchi shartlardan biri bolalar bog'chasida jonli tabiat burchagiga ega bo'lishdir. Bolalarni tabiat bilan uzviy, davomli va sistemali tarzda tanishtirish ularda jonli tabiat burchagida yashovchilar haqida chuqur va puxta bilimlarni, mehnat, malaka hamda ko'nikmalarni hosil qilish, kuzatuvchanlikni o'stirish uchun sharoit yaratadi. Ana shu malaka va ko'nikmalar asosida tabiatga ehtiyotkorona munosabat ham, unga qiziqish ham tarbiyalanadi.

Tabiat burchagi bolalarning diqqatini burchakda yashovchi bir necha hayvonlarga, uining o'ziga xos belgilariga qaratish va shu bilan bolalarning chuqur, mustahkam bilimga ega bo'lishlariga imkon yaratadi. Tabiatda bolalar uchratadigan hayvon va o'simliklarning xilma-xilligi ular hayotidagi umumiy, ahamiyatli hamda qonuniy tomonlarni ajratib ko'rsatishni qiyinlashtiradi. Cheklangan miqdordagi maxsus tanlangan obyektlar bilan tabiat burchagida tanishtirish bu murakkab hamda muhim vazifani hal etish imkoniyatini beradi. Tabiat burchagida yashovchilarning fazoviy yaqinligi ham ahamiyatlidir. Bolalar, masalan, akvariumdagi baliqlarni yaxshilab ko'rish, ularni uzoq muddat davomida kuzatish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Jonli tabiat burchagi uchun o'simlik va hayvonlarni tanlashda bir qator talablarni nazarda tutish lozim. Ular quyidagilardir:

- 1) o'simlik yoki hayvon u yoki bu ekologik guruhga xos bo'lishi lozim. Bunda bolalarni o'simlik va hayvonlarning katta guruhi uchun

xarakterli bo'lgan, asosiy, o'ziga xos belgilari, yashash sharoitlari bilan tanishtirish imkoni yaratiladi;

2) tabiat burchagida yashovchilarni parvarish qilish, qilinadigan mehnatning sifati, xarakteri, unga sarflanadigan kuch va vaqtiga ko'ra maktabgacha yoshdagi bolalarning yoshiga mos (tarbiyachining ishtiroki va rahbarligi ostida) bo'lishi lozim. Shuning uchun «beor» o'simliklar va ovqatni tanlamaydigan hayvonlar tanlanadi;

3) tabiat burchagidagi hayvon va o'simliklar tashqi ko'rinishidan yorqin, jozibador, maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning hali unchalik barqaror bo'lmagan diqqatini o'ziga jalb qila oladigan bo'lishi kerak;

4) tabiat burchagida bu turdagi o'simlik va hayvonlarning bir necha xili mavjud bo'lishi lozim. Chunki bolalar kuzatish obyektida faqat umumiy belgilarnigina emas, balki o'ziga xos xususiyatli belgilarni ham ko'ra olishlari kerak. Bu bolalarning tirik organizmlarning xilmaxilligi hamda takrorlanmasligini bilib olishlariga yordam beradi;

5) tabiat burchagida o'simlik va hayvonlar tamoman xavfsiz bo'lishi, bolalarning sog'liqlariga hech qanday zarar yetkazmasligi lozim;

6) o'simlik va hayvonlarning bolalar muassasasi binosidagi hayot faoliyati, o'sishi va rivojlanishida binoning doimiy haroratini, karbonat angidrit gazining konsentratsiyasini, quruqligini, shovqinsonning mavjudligini hisobga olish lozim.

Hayvon va o'simliklarni tabiat burchagiga joylashtirishda, birinchi navbatda, ularning biologik xususiyatlari hamda ehtiyojlariga e'tibor berish lozim. Masalan, ba'zi xona o'simliklari (chiroqqul, kaktus va boshqalar) quyosh nurini ko'proq bo'lishini talab qiladi, shuning uchun ularni eng yorug' joyga qo'yish lozim, ba'zilar esa (masalan, uzambar g'unafshasi) tik tushib turuvchi quyosh nuriga bardosh bera olmaydi. Shu bilan birga jonli tabiat burchagi ko'zni quvontirishi, bezashi lozim. Bunda, obyektlarni shunday joylashtirish kerakki, bolalar ularning yoniga bema'lol kela olishlari, kuzata olishlari va unda mehnat qila olishlari mumkin bo'lsin.

Tabiat burchagida yashovchilarni doimiy va vaqtincha yashovchilarga ajratish mumkin. Doimiy yashovchilarga xona gullari, qafasdagi qushlar, akvariumdagi baliqlar, katta guruhlarda esa hayvonlar kiradi. Vaqtincha yashovchilarga qisqa muddatga olib kiriladigan mahalliy o'lka o'simligi, hayvonlar, dastlabki bahorgi gullar, kuzda qiyg'os gullaydigan gulxonadagi

dekorativ o'simliklar, xonadagi manzarali o'simliklar, hasharotlar va shu kabilar kiradi.

Kichik yosh guruhining tabiat burchagi. Kichik guruh tabiat burchagi uchun o'simlik va hayvonlarni tanlashda eng avvalo bolalarning narsalarni idrok etish xususiyatlari shuningdek, ta'limiy masalalar nazarda tutiladi. Kichkintoylar 2—3 xil o'simlikni bilib olishlari va ularning asosiy qismlarini (bargi, poyasi, guli) farqlay olib, nomlarini aytishlari lozim.

Ikkinchi kichik guruhdagi bolalar o'simliklarni parvarish qilishga jalb qilinadilar: ular o'simlikJarga suv quyadilar (suvni kattalar tayyorlab beradi, qancha quyish lozimligini ham ular ko'rsatishadi), nam latta bilan o'simliklarning barglarini artadilar. Hayvonlarni kuzatar ekanlar, bolalar hayvonlarni tashqi aniq belgilariga: gavda qismlari, harakatlanish xarakteri, chiqaradigan ovozlari va hokazolarga ko'ra tanib olishni, tanasining asosiy qismlarini farqlashni o'rganib oladilar. Tarbiyachi bolalarni kuzatishga, savolni anglashga, diqqatni kuzatilayotgan narsaga qaratib, uncha murakkab bo'lmagan harakatlaridan foydalanishga, kuzatish jarayonida berilgan savollarga javob qaytarishga o'rgatadi.

Kichik yosh guruhning tabiat burchagiga asosiy qismlari (poyasi, bargi) aniq ifodalangan va yorqin, qiyg'os hamda uzoq gullaydigan o'simliklar joylashtiriladi. Masalan: ina, azaliya, fuksiya, xitoy atirguli va hokazolar. Aytib o'tilgan turlardan yil davomida kuzatish uchun 3—4 o'simlik tanlanadi. Ularning ba'zilari 2 nusxada bo'lishi lozim. Bular ichidan bolalar bir xil o'simliklarni topib, ajratib ko'rsatishni o'rganadilar.

Ilk yoshdagilarning ikkinchi guruh tabiat burchagiga akvarium joylashtiriladi. Akvariumga kichkintoylarning idrok etish xususiyatlaridan kelib chiqib, chiroyli rangdagi, yilning ko'p qismida faol yashaydigan, ozuqani shoshibpishib yeydigan baliqlarni tanlash lozim (masalan, oddiy tilla baliq, tilla yoki kumush rangdagi tovon baliqlar). Kichik yosh guruhlarining tabiat burchagida qushlarni ham saqlash mumkin. Qushning patlari chiroyli, o'zi xushchaqchaq bo'lishi, ovqat tanlamasligi, qafasda ham sayrashi maqsadga muvofiqdir. Kanareyka xuddi shunday qushlardandir. Biroq imkon bo'lsa, sa'va, snegirni saqlash lozim. Kichik yosh guruh tabiat burchagida sut emizuvchilarni doimo saqlash mumkin emas.

O'rta yosh guruh tabiat burchagi. O'rta yosh guruhdagi bolalarda narsalarning xususiyat va sifatlarini (shaklining xilmaxilligi, rangi, kattaligi, sathining xarakteri va shu kabilar) ko'ra olish malakasi hosil

qilinadi. Bolalar solishtirib ko'rishning murakkabroq usullarini egallaydilar, narsalarning farqi va o'xshashligini aniqlashni, ularni u yoki bu belgilariga ko'ra umumlashtirishni o'rganadilar. O'simlik va hayvonlar haqidagi bilimlar murakkablashadi. Bolalar o'simliklarning xususiyatlarini aniq farqlashni boshlaydilar, ularning hayotlari uchun zarur bo'lgan sharoitlari bilan tanishadilar. Shu bilan bolalar ko'rganda taniydigan hamda nomlarini biladigan o'simliklar soni ortib boradi.

Besh yoshga qadam qo'ygan bola hayvonlar bilan tanishar ekan, ularning tashqi ko'rinishi, tuzilishi, harakat qilishi, ovqatlanishining o'ziga xosligini va dastlabki bog'liqlik — harakat qilish xarakteri oyoqlarining tuzilishiga bog'liq ekanligini bilib oladi.

Jonli tabiat burchagida yashovchilarni parvarish qilish jarayonida bolalar unchalik murakkab bo'lmagan ko'nikmalarni egallaydilar: bular — o'simlikni toza saqlash, uni to'g'ri sug'orish, suvdon va oxur (donxo'rak)larni yuvish, ozuqa berish kabi. Bu yoshdagi bolalar o'simlik va hayvonlarni kuzatar ekanlar, ularning o'sishi va rivojlanishidagi o'zgarishlarni qayd qiladilar, o'z kuzatishlarini to'g'ri gapirib berishni o'rganadilar. O'rta yosh guruhdagi bolalarning jonli tabiat haqidagi dunyoqarashlarini kengaytirish maqsadida tabiat burchagining aholisini to'ldirib, boyitib turish talab qilinadi. Xona o'simliklari turli shakl va hajmdagi barglarga ega bo'lishi lozim, chunki bolalar o'simliklarni ozoda saqlashning o'zlari uchun yangi bo'lgan usullarini egallaydilar, egilgan barglarni mo'yqalam bilan artadilar, gullarga suv purkaydilar. Bunda bolalar parvarish qilish usulini barglarning xarakteriga: kattaligi, miqdori, sathining xarakteri, pishiqligiga ko'ra aniqlashni o'rganadilar. O'rta yosh guruh jonli tabiat burchagida doimiy yashovchilar sifatida sut emizuvchilarni ham saqlash mumkin. Bu yoshdagi bolalar ularni parvarish qilishning oddiy malakalarini bemalol egallay oladilar. Xattiharakatiga ko'ra qiziqarli bo'lgan *dengiz cho'chqasi* va *siriya og'maxonlarini* joylashtirish maqsadga muvofiqdir. Ularni parvarish qilish qiyin emas, ular vaqt va muhitga oson shakllanadigan jonivorlardir.

Katta yosh guruh tabiat burchagi. Katta yosh guruhda narsalarni kuzatish, solishtirib ko'rish, ularni turli belgilariga ko'ra umumlashtirish ko'nikmalarini shakllantirish davom ettiriladi. Kuzatishlarning asosiy mazmuni o'simlik va hayvonlarni o'sishi hamda rivojlanishini, ularning mavsumlarda o'zgarishlarini aniqlashdan iborat bo'ladi. Bolalar o'simlik o'sishi uchun yorug'lik, nam, issiqlik, tuproqdan oziqlanishini, turli o'simlik turli miqdordagi yorug'lik va namlik talab qilishini bilishlari kerak.

Bolalarni o'simliklar, ularning tashqi tuzilishining xususiyatlari, faqat barglarigina emas, balki poya va gullarining ham xilmaxilligi bilan tanishtirish davom ettiriladi. O'simliklarni parvarish qilish usuli asosida barg va poyalarni xarakteriga ko'ra aniqlash, o'simlikni ozoda saqlash ko'nikmasi mustahkamlanadi. O'simliklarni o'rganishda ularni ko'paytirishning ba'zi usullari, jumladan, poyasini «qalamcha» qilib ko'paytirish haqidagi bilimlar ham kiritiladi. Bulamingbarchasi jonli tabiat burchagini yangi o'simliklar — xilmaxil poyali, chirmashadigan, yoyilib o'sadigan yoki tik poyali, piyozli, kartoshka piyozli va shu kabilar bilan to'ldirib borishni talab qiladi. *Tradeskansiyaning* 2—3 xil turi, *xona uzumi*, *plyush*, *chirmashuvchi fakus*, *aloe*, *zigokaktus*, *epifdlyum*, *siklamen*, *primula*, *amarilis*, *kiavniya* kabilar shular qatoriga kiradi. Bu o'simliklarning shakli va barglari, poyasi, gullari xarakteriga ko'ra xilmaxil bo'lib, quyosh nuri va suvga ehtiyojlari ham turlichadir.

Katta guruh bolalarining jonli tabiat burchagi uchun hayvonlarni tanlashda asosiy vazifa hayvonlarning yashash muhit sharoitlariga moslashish xususiyatlari haqidagi boshlang'ich bilimlarni shakllantirishni ta'minlashdir.

Akvariumda issiqsevar, tirik tutiladigan va ikra tashlaydigan baliqlar guruhi — *mechenosets*, *skalyariy*, *guppi* va shu kabilarni saqlash maqsadga muvofiqdir.

Katta guruh tabiat burchagida toshbaqaning istalgan turini saqlagan yaxshi. Odatda bu jonivor qishda qisqa muddatli uyquga ketadi. Agar toshbaqa tabiat burchagida bir necha yildan beri yashayotgan boisa u uxlamasligi mumkin, biroq u bu davrda lanj bo'lib qoladi, ozuqani istaristamas yeydi. Bunday holatning sababini hamda uning yashashi uchun mos sharoitni faqat maktabgacha ta'lim yoshidagi katta bolalar tushunishlari va yaratishlari mumkin. Sutmizuvchilarni tanlash ham juda xilmaxildir. Bu guruh burchagida «dengiz cho'chqasi»dan tashqari tipratikan, olmaxon ham bo'lishi kerak. Olmaxon tabiat burcha gida yashovchi boshqa sutemizuvchilarga nisbatan mavsumlarda o'z hayot tarzini ko'proq o'zgartiradi. Bu o'zgarishlar hayvonlarning tabiatdagi hayot sharoitlariga bog'liqligini maktabgacha ta'lim yoshidagi katta bolalar bilishlari kerak.

Maktabgacha tayyorlov guruhining tabiat burchagi. Tayyorlov guruhida bolalarni tabiat bilan tanishtirishning asosiy vazifasi ularda tabiat olamidagi muhim bog'liqliklar — o'simliklarning kompleks sharoitlarga

(namlik, issiqlik, yorug'lik va shu kabilar), hayvonlarning tashqi tuzilishi va hayot tarzi, yashash muhitiga bog'liqligi haqida elementar bilimlarni shakllantirishdir. Bolalar turli mavsumlarda o'simlik va hayvonlar hayotida sodir bo'layotgan doimiy takrorlanuvchi o'zgarishlar, ularning o'sish va rivojlanishining asosiy davrlari bilan tanishadilar.

O'simliklar dunyosi haqidagi bilimlar mazmuniga ularni ko'paytirishning ba'zi usullari haqidagi bilimlar kiritiladi. Bolalar narsalarning muhim, umumiy belgilarini ularning o'zgaruvchanligiga ko'ra bilishlari kerak. Shunga ko'ra o'simlik va hayvonlarni tanlashda faqatgina tuzilishlarining xilmaxilligiga emas, balki muhitning ma'lum sharoitlarga moslashganligiga ham e'tibor beriladi. Bolalar o'simliklarni sug'orish (suvning miqdori va sug'orishning takrorlanishi) o'simlikning tabiatdagi yashash muhitiga (tropik botqoqliklar va soy, changalzorlar, quruq cho'l va dashtlar), shuningdek, yil fasllariga bog'liqligini anglab olishlari uchun jonli tabiat burchagiga, yilning 10 oyi davomida juda nam tuproqda o'sadigan papirusni, suvni kam talab qiladigan va ondasonda sug'oriladigan *kaktusni* (1–2 turini), namga ehtiyoji katta bo'lgan *pirimula*, *tradiskantsiyani* hamda o'rtacha sug'orishni talab qiladigan *uzambar* *gunafshasini* qo'yish zarur. Qishda ko'pgina subtropik o'simliklar sug'orishni uncha ko'p talab qilmaydi.

Tabiat burchagidagi o'simliklarning o'sishi va rivojlanishini tabiiy sharoitdagi o'sish sharoitlari bilan aloqasi haqida boshqa o'simliklar ham, ayniqsa liliya va amarillis oilasiga taalluqli bo'lgan — *amarillis*, *kliviya*, *krinum*, *dratsena*, *gemantus* va shu kabilar dalolat beradi. Mazkur o'simliklar uchun qishning birinchi davri — tinchlik davri bo'lib, bu vaqtda sug'orish deyarli to'xtatiladi.

Xona o'simliklarini ko'paytirish usullari xilmaxildir: *yorongul*, *begoniyareks*, *sansevyera* va *boshqalar* novdalaridan, *aspidistra*, *asparagus* va shu kabilar butoqchalaridan ko'paytiriladi.

«Tirik tug'iluvchi» o'simliklardan — *toshyorar*, *xlorofitum*, *briofillyum* bolalarda katta qiziqish uyg'otadi.

Akvariumdagi baliqlar ham (ularning 23 turi bo'lishi kerak) mahalliy suv havzalaridagi issiqsevar baliqlardir. Bu guruhlarining har biri, garchi unchalik murakkab bo'lmasada, boqishda alohida sharoit talab qiladi.

Maktabgacha tayyorlov guruhining tabiat burchagida tutqunlikda bola ochadigan qushlarni, yozda esa maydonchada tovuq, o'rdaklarni (mahalliy

sharoitga ko'ra) boqish maqsadga muvofiqdir. Sutmizuvchilardan tabiat burchagida istalgan jonivor, ayniqsa hayot tarzi mavsumga muvofiq o'zgaradiganlarini (tipratikan, olmaxon), bog'cha hovlilarida esa katta bolalar quyonlarni parvarishlab boqishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. F.Qodirova, Sh.Toshpo'latova, M.A'zamova. Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslari. –T.: Ma'naviyat, 2013.
2. Sh.A.Sodiqova.M.A.Rasulxojayeva “Bolalarni tabiat bilan tanishtirish metodikasi” T.: Fan va texnologiya.2013.
3. Yo'ldoshev X.S., Avezov SH.SH. Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish asoslari. T.: O'qituvchi. 2003

MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MASALALARI

*BuxDU Maktabgacha ta'lim kafedrasi magistranti
D.To'yurodova*

Annotatsiya: ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishning maqsadlari, vazifalari, ustuvor yo'nalishlari o'rta va uzoq muddatli istiqboldagi bosqichlarini takomillashtirish xususida so'z yuritilgan.

Аннотация: В статье рассматривается развитие системы дошкольного образования цели, задачи, приоритеты на среднесрочную и долгосрочную перспективу.

Abstract: The development of the preschool education system in this article

goals, objectives, priorities in the medium and long term.

Kalit so'zlar: go'zal axloq, tarbiya, maktabgacha ta'lim, ta'lim tizimi, konsepsiya, o'quv qo'llanmalar, o'quv metodik reja, trening, pedagog.

Л.Ражабова, Е.Саноева	Болаларни табиат билан таништиришнинг шарт-шароитлари	191
Д.Тўймуродова	Мактабгача таълим тизимини ривожлантиришнинг долзарб масалалари	198

3-Шубба: Ўзбекистон Республикасида илк ва мактабгача ёшдаги болалар ривожланишига қўйиладиган Давлат талаблари ва “ Илк кадам ” давлат дастурини амалиётга жорий этилиши

Муаллиф (лар)	Мавзу	Бет
Г.Исаева	Оилавий муносабатларни барқарор бўлишида ижтимоий-иқтисодий ҳолатнинг шаклланиши	203
Н.Адизова, Ш.Насиллоева, , Ҳ.Худойбердие ва	Тайёрлов гуруҳ болаларига эртак ўқиш усуллари	206
Н.Жумаев	Болалардаги агрессив хулқ атворидаги бузилишлар психокоррекцияси	210
Г.Ниязова, М.Курбанова, Ж.Сулаймоно в	Развитие творческих способностей у детей с синдромом Даун	213
М. Шарипова, М.Нозирова	Ёш авлодни маънавий-ахлоқий тарбиялашда халқ оғзаки ижодининг дидактик аҳамияти	218
М.Шарипова, Г.Ҳайдарова	Мактабгача ёшдаги бол халқ дostonлари асосида	